

Č.j.: VP/S 141/01-160

V Brně dne 11. ledna 2002

Úřad pro ochranu hospodářské soutěže zahájil dne 17.12. 2001 podle § 6 odst. 1 zákona č. 59/2000 Sb., o veřejné podpoře ve spojení s § 18 odst. 1 zákona č. 71/1967 Sb., o správním řízení, ve znění pozdějších předpisů, s účastníkem řízení Ministerstvem dopravy a spojů České republiky, správní řízení ve věci povolení výjimky ze zákazu veřejné podpory podle § 2 zákona č. 59/2000 Sb., o veřejné podpoře, a ve věci rozhodl takto:

Úřad pro ochranu hospodářské soutěže výjimku ze zákazu veřejné podpory pro veřejnou podporu ve formě státní záruky za úvěr ve výši 930 mil. Kč poskytnutý na financování Programu minimální obnovy parku vozidel státní organizace České dráhy v roce 2002 pro zajištění minimální obslužnosti elektrickými jednotkami řady 471, dle § 6 odst. 3 písm. a) zákona č. 59/2000 Sb., o veřejné podpoře,

p o v o l u j e.

Odůvodnění:

Úřad pro ochranu hospodářské soutěže (dále jen „Úřad“) obdržel dne 17.12. 2001 žádost o povolení výjimky (dále jen „žádost“) podle § 6 odst. 1 zákona č. 59/2000 Sb., o veřejné podpoře (dále jen „zákon o veřejné podpoře“), kterou podalo Ministerstvo dopravy a spojů České republiky dopisem ze dne 14.12. 2001, č.j. 30647/01-130.

Údaje získané z žádosti o povolení výjimky:

- poskytovatelem veřejné podpory je Ministerstvo dopravy a spojů České republiky
- ministerstvem odpovědným za poskytnutí veřejné podpory je Ministerstvo dopravy a spojů České republiky
- kontaktní osobou je JUDr. Jaroslav Soušek, ředitel odboru drah a železniční dopravy
- název veřejné podpory je Program minimální obnovy parku vozidel státní organizace České dráhy v roce 2002 pro zajištění dopravní obslužnosti elektrickými jednotkami řady 471, stanovený v předkládací zprávě materiálu č.j. 19035/01-130
- základem pro poskytnutí veřejné podpory je usnesení vlády České republiky č. 1316 ze dne 10.12. 2001
- jedná se o případ jednotlivé veřejné podpory v odvětví železniční dopravy
- formou veřejné podpory je poskytnutí státní záruky za úvěr

- návratnost a záruky za splacení garantovaného úvěru budou smlouveny s poskytovatelem úvěru na základě výsledků výběrového řízení (obchodní veřejné soutěže) podle zákona č. 199/1994 Sb., ve znění pozdějších předpisů
- program podpory bude trvat 1 rok a jeho trvání nebude prodlouženo
- veřejná podpora poskytnutá na základě programu podpory bude činit 930 mil. Kč

Podklady pro rozhodnutí:

Při posuzování žádosti vycházel Úřad z následujících podkladů:

- žádosti o povolení výjimky podle ustanovení § 6 zákona o veřejné podpoře
- předkládací zprávy k návrhu usnesení vlády o programu minimální obnovy parku vozidel státní organizace České dráhy v roce 2002 pro zajištění dopravní obslužnosti
- popisu Programu minimální obnovy parku vozidel Českých drah, s.o. v roce 2002 pro zajištění dopravní obslužnosti

Vymezení účastníka řízení

Jediným účastníkem řízení o povolení výjimky je v souladu s § 3 písm. c) ve spojení s § 6 odst. 1 zákona o veřejné podpoře Ministerstvo dopravy a spojů České republiky.

Charakteristika programu minimální obnovy parku vozidel Českých drah, s.o. v roce 2002 pro zajištění dopravní obslužnosti elektrickými jednotkami řady 471 (dále jen „Program podpory“)

Program podpory byl dne 10.12. 2001 schválen vládou České republiky usnesením č. 1316.

Státní organizace České dráhy jsou největším provozovatelem osobní a nákladní dopravy v ČR. Program podpory je zaměřen na nákup pěti třívozových jednotek řady 471 ve finančním objemu 930 mil. Kč k zajištění a udržení dopravní obslužnosti ve velkých městských aglomeracích. Průměrné stáří kolejových vozidel pro osobní dopravu činí u elektrických jednotek 28,5 roků, přičemž nejkritičtější situace je u elektrických jednotek zabezpečujících dopravní obslužnost velkých městských aglomerací Prahy, Brna a Ostravy. V současné době je 83 % elektrických jednotek za hranicí ekonomické životnosti dvaceti let, což se nepříznivě projevuje v ekonomice provozu, ekologii, kultuře cestování a bezpečnosti provozu.

Státní záruka

Vláda schválila usnesením ze dne 10.12. 2001 č. 1316 Program podpory a uložila ministru dopravy a spojů ve spolupráci s ministrem financí vypracovat návrh zákona na poskytnutí státních záruk ve smyslu zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a změně některých souvisejících zákonů na bankovní úvěr ve výši 930 mil. Kč poskytnutý podle smlouvy o úvěru a úroky a poplatky spojené s poskytnutím úvěru, pokud tento úvěr bude splatný ve lhůtě do 30.12. 2009. Účelem úvěru je výhradně financování Programu podpory, tj. financování nákupu pěti třívozových elektrických jednotek řady 471 pro státní organizaci České dráhy. Banka, která Českým drahám s.o. zaručený úvěr poskytne, bude vybrána v souladu se zákonem č. 199/1994 Sb., o zadávání veřejných zakázek, ve znění pozdějších předpisů, v obchodní veřejné soutěži.

Vzhledem k finanční situaci příjemce veřejné podpory, státní organizace České dráhy, jejíž celkový hospodářský výsledek za rok 1999 činil (...) Kč, přičemž ztráta z osobní dopravy v roce 1999 činila (...) Kč a ztráta z nákladní dopravy činila (...) Kč, a vzhledem ke skutečnosti, že by bez státní záruky nebyl nebo nemusel být úvěr příjemci veřejné podpory poskytnut v dané výši a za daných podmínek, výše veřejné podpory odpovídá výši poskytnuté státní záruky.

Základní vymezení příjemce podpory

Státní organizace České dráhy byly zřízeny jako nástupnický subjekt státní organizace Československé státní dráhy zákonem č. 9/1993 Sb., o Českých drahách, ve znění pozdějších předpisů (zákon o Českých drahách), jako právnická osoba, která se zapisuje do obchodního rejstříku. Státní organizace České dráhy provozují podle zákona č. 266/1994, o drahách, ve znění pozdějších předpisů, dráhu a drážní dopravu, přičemž základním předmětem činnosti je přeprava osob a věcí na celostátních drahách a provoz celostátních drah. Na České dráhy, s.o. se vztahují právní předpisy upravující postavení a právní poměry státního podniku přiměřeně, pokud zákon o Českých drahách nestanoví jinak. Zákon č. 77/1997 Sb., o státním podniku, ve znění pozdějších předpisů, upravuje postavení a právní poměry státního podniku založeného státem za účelem uspokojování významných celospolečenských, strategických nebo veřejně prospěšných zájmů.

Právní analýza

V § 1 odst. 1 zákona o veřejné podpoře je stanoveno, že tento zákon upravuje postup při posuzování slučitelnosti veřejné podpory se závazky vyplývajícími z Evropské dohody (Sdělení č. 7/1995 Sb., o sjednání Evropské dohody zakládající přidružení mezi Evropskými společenstvími a jejich členskými státy na straně jedné a Českou republikou na straně druhé, dále jen „Evropská dohoda“). Čl. 64 odst. 1 bod (iii) Evropské dohody stanoví, že neslučitelná s řádným působením této dohody, v míře, jíž může být dotčen obchod mezi Českou republikou a Společenstvím, je jakákoliv veřejná podpora, která narušuje soutěž nebo hrozí jejím narušením v důsledku zvýhodňování některých podnikatelských jednotek nebo výroby určitého zboží. Čl. 64 odst. 3 Evropské dohody stanoví, že Rada přidružení přijme do tří let od vstupu této dohody v platnost nezbytná pravidla pro provádění odstavců 1 a 2. Tato pravidla byla přijata dne 24.6.1998 s účinností od 11.7.1998 (sdělení č. 225/1998 Sb., o sjednání Rozhodnutí č. 1/98 Rady přidružení mezi Evropskými společenstvími a jejich členskými státy na straně jedné a Českou republikou na straně druhé ze dne 24.6.1998 o přijetí prováděcích pravidel pro uplatnění ustanovení o státní podpoře uvedených v čl. 64 odst. 1 bod (iii) a odst. 2, podle čl. 64 odst. 3 Evropské dohody zakládající přidružení mezi Evropskými společenstvími a jejich členskými státy na straně jedné a Českou republikou na straně druhé, a v čl. 8 odst. 1 bod (iii) a odst. 2 Protokolu 2 k této Dohodě o výrobcích ESUO (dále jen „Prováděcí pravidla“).

Čl. 2 Prováděcích pravidel stanoví, že posouzení slučitelnosti jednotlivých rozhodnutí o podpoře a programů veřejných podpor s Evropskou dohodou bude probíhat na základě kritérií vyplývajících z uplatnění pravidel článku 92 Smlouvy o založení Evropských společenství, včetně současné a budoucí sekundární legislativy, systémů, směrnic a dalších příslušných administrativních nařízení platných v ES, jakož i precedenčního práva Soudu první instance a Soudního dvora ES a zvláštních pokynů, které budou vypracovány podle článku 4 odst. 3 Prováděcích pravidel.

V § 3 písm. a) zákona o veřejné podpoře je stanoveno, že veřejnou podporou se rozumí jakákoliv forma podpory, včetně programů veřejné podpory nebo výhod zvýhodňujících

podnikání nebo odvětví výroby poskytovaná Českou republikou, ministerstvem, jiným správním orgánem, orgánem samosprávy nebo poskytovaná z veřejných prostředků.

V § 2 odst. 1 zákona o veřejné podpoře je stanoveno, že veřejná podpora poskytovaná způsobem narušujícím nebo hrozícím narušení soutěže tím, že zvýhodňuje určité podnikání nebo odvětví výroby, v míře, jíž může být dotčen obchod mezi Českou republikou a členskými státy Evropské Unie, je neslučitelná se závazky České republiky vyplývajícími z Evropské dohody a je zakázána. V § 2 odst. 2 zákona o veřejné podpoře je stanoveno, že zákaz veřejné podpory podle odst. 1 platí pokud tento zákon nestanoví jinak nebo pokud Úřad pro ochranu hospodářské soutěže nepovolil výjimku.

Vzhledem k tomu, že:

- se jedná o výhodu poskytovanou Ministerstvem dopravy a spojů České republiky, které je poskytovatelem veřejné podpory v souladu s § 3 písm. c) zákona o veřejné podpoře a
- tato výhoda zvýhodňuje určité podnikání, neboť, i když nejde o formu přímého transferu státních prostředků, poskytnutí státní záruky umožňuje, aby příjemce veřejné podpory získal úvěr za výhodnějších podmínek než bez jejího poskytnutí,
- dojde k narušení hospodářské soutěže z důvodu zvýhodnění příjemce veřejné podpory vzhledem k jeho konkurentům a zvýhodnění celého odvětví železniční dopravy vzhledem k jiným druhům dopravy,
- dojde k dotčení obchodu mezi Českou republikou a členskými státy Evropské unie, zejména tím, že příjemce veřejné podpory v oblasti mezinárodní nákladní dopravy konkuruje ostatním provozovatelům mezinárodní železniční dopravy,

jde o veřejnou podporu splňující znaky uvedené v § 2 odst. 1 zákona o veřejné podpoře, která je obecně zakázána, pokud zákon o veřejné podpoře nestanoví jinak nebo nebude povolena výjimka.

Při posuzování slučitelnosti výše uvedené veřejné podpory se závazky vyplývajícími z Evropské dohody je třeba postupovat v souladu s následujícími předpisy ES, jimiž jsou:

- nařízení Rady č. 1107/70 ze dne 4.6. 1970, o poskytování pomoci v dopravě železniční, silniční a vnitrozemské vodní, v novelizovaném znění
- Sdělení Komise ES o službách společného zájmu v Evropě, publikované v Official Journal OJ C 281 ze dne 16.9. 1996, aktualizované Sdělením Komise ES o službách obecného zájmu v Evropě, publikovaném v Official Journal OJ C 17 ze dne 19.1. 2001

Posuzování veřejné podpory v oblasti dopravy vychází z potřeby zohlednit nejenom obecná pravidla veřejné podpory uvedená v čl. 87 až 89 Smlouvy o založení ES, ale také speciální pravidla upravující Společnou dopravní politiku, konkrétně ustanovení čl. 73 a čl. 76 Smlouvy o založení ES, zejména stupeň liberalizace dosažený v různých druzích dopravy, růst počtu konkurentů, kteří mohou být nepříznivě dotčeni poskytnutím veřejné podpory, strategii a ekonomickou důležitost relevantního trhu.

Základní úlohou politiky Evropské unie v oblasti železniční dopravy je umožnění přístupu provozovatelů dopravy na dopravní trhy, vytvoření otevřeného a konkurenceschopného trhu, což jakkoliv nevylučuje poskytnutí veřejné podpory v případech naplňujících veřejný zájem nebo zaměřených na dosažení cílů Společné dopravní politiky. Současně však požaduje, aby striktní kontrola poskytování veřejné podpory neznemožnila naplnění cílů Společné dopravní politiky.

Dle čl. 73 Smlouvy o založení ES jsou se Smlouvou o založení ES slučitelné podpory, které slouží potřebě koordinovat dopravu nebo které představují náhradu za určitá plnění související s pojmem veřejné služby.

Nařízení Rady č. 1107/70 ze dne 4.6. 1970, o poskytování pomoci v dopravě železniční, silniční a vnitrozemské vodní, v novelizovaném znění, upravující pravidla pro veřejnou podporu poskytovanou v dopravě železniční, silniční a vnitrozemské vodní, pokud je tato podpora specificky vztažena k činnostem v tomto sektoru, stanoví, že na podporu poskytnutou v oblasti dopravy železniční, silniční a vnitrozemské vodní se aplikují ustanovení čl. 87 až 89 Smlouvy o založení ES.

V oblasti dopravy Evropská unie sleduje politiku zajištění adekvátních dopravních služeb, které přispějí k trvalému vývoji a regionální rovnováze s přihlédnutím k důležitosti zkvalitnění veřejných služeb, zajištění efektivnosti a jejich konkurenceschopnosti. Hlavním cílem je posílit sociální a ekonomickou soudržnost mezi státy a snížit určité sociální rozdíly.

Služby obecného hospodářského zájmu, upravené ve Sdělení Komise o službách obecného hospodářského zájmu v Evropě, publikovaném v Official Journal OJ C 281 ze dne 26.9.1996, aktualizovaném Sdělením Komise o službách obecného zájmu v Evropě (COM/2000/0580), hrají důležitou úlohu v zajištění celkové konkurenceschopnosti evropského průmyslu a zajištění ekonomické, sociální a územní soudržnosti, což patří mezi klíčové cíle politiky Evropské unie. Služby obecného hospodářského zájmu jsou činnosti, které slouží zájmům celé společnosti a zajišťují přístup k základním službám a potřebám za účelem jejich zpřístupnění široké veřejnosti a využití v co největší kvalitě a nejnižšími náklady. Každý stát definuje v návaznosti na technické nedostatky, politické a administrativní uspořádání území, historii a tradice souhrn činností, které je třeba vykonávat v obecném hospodářském zájmu a prostředky, kterými dojde k jejich uspokojení. Každý stát je obecně odpovědný za vymezení všech činností, které považuje za výkon služeb v obecném zájmu z důvodu jejich určité specifčnosti. Mohou poskytnout těmto společnostem speciální práva k výkonu těchto činností, regulovat jejich aktivity a poskytovat jim finanční pomoc. Výkon činností musí být v každém případě přesně definován a musí jím být oprávněný subjekt výslovně pověřen kompetentním veřejným orgánem na základě k tomu právem definovaného aktu.

Čl. 86 odst. 1 Smlouvy o založení ES stanoví, že pokud jde o podniky se státní účastí a podniky, kterým státy přiznávají zvláštní nebo výlučná práva, tyto státy neučiní ani nezachovají opatření odporujícím pravidlům Smlouvy, zejména pravidlům stanoveným v čl. 89 Smlouvy. Čl. 86 odst. 2 Smlouvy o založení ES stanoví, že podniky, jimž je svěřeno poskytování služeb obecného hospodářského zájmu nebo které mají povahu fiskálního monopolu, podléhají ustanovením Smlouvy o založení ES, zejména pravidlům soutěže (obsaženým v čl. 87 Smlouvy o založení ES), pokud uplatnění těchto ustanovení neznemožňuje právně nebo fakticky plnění zvláštních úkolů, které jim byly přiděleny. Rozvoj obchodu nesmí být dotčen v míře, jež by byla v rozporu se zájmem Společenství. Pokud by ovšem aplikace takových pravidel (čl. 92 Smlouvy) zamezila výkonu určitých činností, o kterých pojednává čl. 86 odst. 2 Smlouvy o založení ES, opatření podle čl. 87 Smlouvy o založení ES je považováno za slučitelné se společným trhem (rozhodnutí Evropského soudu první instance ze dne 27.2. 1997, T-106/95).

Prostředky, které budou použity k plnění služby obecného zájmu nesmí znamenat nepřiměřené narušení obchodu, musí být zajištěno, že jakékoliv omezení soutěže, omezení svobod vnitřního trhu nebude větší než co je nutné k zajištění efektivního plnění pověření.

Poskytnutí veřejné podpory tudíž nemusí, podle čl. 86 odst. 2 Smlouvy o založení ES, podléhat zákazu stanoveném v čl. 87 Smlouvy o založení ES za předpokladu, že účelem této veřejné podpory je kompenzace dodatečných nákladů vynaložených v souvislosti s výkonem

určité činnosti obecného hospodářského zájmu a že poskytnutí takové veřejné podpory je nezbytné k provedení těchto činností. Určení, zda je veřejná podpora nezbytná, vyžaduje obecné posouzení ekonomických podmínek, ve kterých daný subjekt v určité oblasti podniká.

Plnění závazků veřejné služby v drážní dopravě na dráze celostátní a regionální, právo provozovat drážní dopravu na dráze a povinnosti z tohoto oprávnění vyplývající jsou upraveny v zákoně č. 266/1994 Sb., o drahách, ve znění pozdějších předpisů. Dle zákona č. 9/1993 Sb., ve znění pozdějších předpisů, je základním předmětem činnosti státní organizace České dráhy zajištění přepravy osob a věcí na celostátních drahách a provoz celostátních drah. Odvětví železniční dopravy v současné době prochází rozsáhlou restrukturalizací spojenou s transformací státní organizace České dráhy na společnost obchodního typu. Zajištění kvalitní a bezpečné veřejné osobní dopravy zkvalitněním přepravního procesu zvýšením spolehlivosti vozidel a kultury cestování je základní povinností provozovatele drážní dopravy a plněním služeb obecného hospodářského zájmu sloužících zájmům celé společnosti a zajišťujících přístup široké veřejnosti k základním službám a potřebám a jejich využití v co největší kvalitě.

Závěr

Vzhledem k výše uvedenému a charakteru příjemce veřejné podpory a jeho postavení na dopravním trhu České republiky, Úřad posoudil **veřejnou podporu**, zaměřenou na zajištění plnění závazku veřejné služby, **jako slučitelnou se závazky České republiky vyplývajícími z Evropské dohody** podle § 5 písm. c) zákona o veřejné podpoře, neboť její poskytnutí umožní rozvoj určitých hospodářských aktivit a oblastí a nepříznivě nezmění podmínky obchodu mezi Českou republikou a členskými státy Evropské unie v míře, jež by byla v rozporu se společným zájmem.

Z výše uvedených důvodů Úřad výjimku ze zákazu veřejné podpory povolil.

Poučení o odvolání:

Proti tomuto rozhodnutí nelze dle § 6 odst. 5 zákona o veřejné podpoře podat rozklad.

Ing. Josef Bednář
předseda Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže

Obdrží:

Ministerstvo dopravy a spojů ČR
Ing. Jaromír Schling
ministr
Nábř. L. Svobody 12
110 15 Praha 1